

А.Є. Носкова, к.ф.н., доц.
Одеса

ПРО СТРУКТУРУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Дана стаття – про зміст і структуру комунікативної компетенції стосовно до професійної сфери спілкування, про теоретичне й практичне осмислення професійного навчання як необхідності поєднати ситуативний і жанровий підхід до нього; про правила (стратегічні й тактичні) мовленнєвої поведінки.

Ключові слова: комунікативна компетенція (зміст, структура), правила мовленнєвої поведінки (стратегічні, тактичні).

The article deals with the structure of communication competence.

Key words: communication competence (contents, structure), rules of communication (strategy and tactics).

УДК 378.091.33:811.112.2

Ю. Надольська, канд. пед. наук, ст. викладач

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького,
Мелітополь

ВІДЕОФІЛЬМ ЯК ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІ

У статті розглядаються питання щодо використання навчальних відеофільмів та відеофрагментів як ефективних засобів розвитку вмінь і навичок говоріння та аудіювання. Відеоматеріал допомагає збільшити словниковий запас, розширити світогляд, поліпшити увагу і пам'ять, подолати мовний бар'єр, а також підвищити мотивацію до вивчення німецької мови у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: відеофільм, відеоматеріали, відеофрагмент, німецька мова, система вправ.

Останнім часом помітно зростає інтерес до навчальних відеофільмів як ефективного засобу навчання іноземної мови. Загальновідомо, що аудіовізуальний метод дозволяє покращити результативність роботи студентів на занятті на 80 %. Специфіка відео полягає в тому, що воно дає можливість поєднати зорові та звукові образи у типових обставинах, запропоновані студентам мовленнєві ситуації, в яких вони за допомогою викладача можуть опинитися у ролі активних учасників комунікації. Багатий аутентичний матеріал, цікавий сюжет дають можливість зробити процес вивчення іноземної мови, а саме німецької, більш природним та невимушеним.

© Ю. Надольська, 2014

Дослідження проблеми використання аудіо та відео технологій у навчальному процесі займалися у своїх наукових дослідженнях Бичкова Н.І., Бранді М., Верісокин Ю.І., Волошинова Л. К., Федоренко Ю.П., Яхунов Т.О та інші. Дослідники зазначають, що використання навчально-методичних відеоматеріалів сприяє формуванню та розвитку комунікативної компетенції, підвищенню мотивації вивчення мови та є невичерпним джерелом навчального матеріалу.

Мета статті – проаналізувати можливості використання відеоматеріалів та продемонструвати роботу з автентичними відео фрагментами на заняттях з німецької мови у ВНЗ.

У процесі вивчення іноземної мови студенти вчать техніці спілкування, його операційній стороні, оволодівають мовним етикетом, стратегією та тактикою діалогічного та групового спілкування, вчать вирішувати різні комунікативні завдання, виявляти ініціативу в спілкуванні з іншими людьми тощо. Через те, що ефективність оволодіння іноземною мовою прямо залежить від стратегії навчання, на нашу думку, було б доцільно використовувати відеоматеріал. Адже використовуючи фрагменти відеозаписів, ми спонукаємо до дії зорові та слухові центри людини, які, у свою чергу, впливають на процес засвоєння та запам'ятовування навчального матеріалу. Робота з такими матеріалами на практичному занятті урізноманітнює види навчальної діяльності студентів у процесі оволодіння іноземної мови [5]. Під час перегляду утворюється атмосфера спільної пізнавальної діяльності, відбувається спілкування носіїв мови, спостерігаються невербальні елементи комунікації та способи вираження емоцій за тим, як студенти починають і підтримують інформаційний та емоційний обмін під час спілкування, як вони обмінюються думкам і переривають бесіду. За цих умов навіть неуважний студент стає більш уважнішим, мимовільна увага переходить у довільну, і створюються умови для формування комунікативної компетенції студентів.

Під час демонстрації викладачеві відеоматеріалу необхідно дотримуватись низки умов, а саме:

- відеоматеріал повинен відповідати темі заняття і рівню знань студентів;
- перегляд відео повинен супроводжуватися чіткою інструкцією, спрямованою на вирішення конкретного навчального завдання, зрозумілого студентам і виправданого логікою заняття;
- відеоматеріал повинен використовуватися в міру й застосовувати його слід поступово і тільки у відповідний момент заняття;
- необхідно детально продумувати пояснення, що даються в ході демонстрації відеоматеріалу, та чітко виділяти головне, істотне [3: 32].

Слід зауважити, що демонстрація відеофрагменту є частиною цілеспрямованого навчального процесу. Для більш ефективного результату слід використовувати автентичний матеріал, що створює максимально наближені умови до реального мовного спілкування німецькою мовою.

При виборі автентичних фрагментів відеофільмів для навчання німецької мови велике значення має визначення раціонального співвідношення зорової та звукової інформації у фрагментах. На думку багатьох дослідників (Т.Яхунов, Ю.Верісокин) мовлення у фрагменті відеофільму, який використовується для навчання або закріплення лексичних одиниць, є джерелом іншомовної лінгвістичної та екстралінгвістичної інформації, дає загальну характеристику відеоряду, конкретизує деякі деталі. Як відомо, слово доповнює

зображення, підсилює, деталізує його, керує процесом перегляду фільму. Словесний ряд має всю ту інформацію, яка не може бути відображена зоровим рядом, який, в свою чергу, відображає природну ситуацію, показує середовище, обставини дії, є органічно пов'язаним з темою, може формувати у студентів додаткові асоціації, допомагає зрозуміти залежність, що існує між мовою, мовленням та ситуацією завдяки безпосередньому чуттєвому сприйняттю [4: 33]. Таким чином, саме автентичні фрагменти відеофільму відображають функціонування мовних одиниць в реальних ситуаціях, тобто, відбувається процес контекстуалізації.

У цьому випадку, цікавим, на нашу думку, є відеоматеріал з навчальною метою, яка б розвила у студентів комунікативного підходу.

При вивченні німецької мови як другої іноземної на початковому ступені нами використовуються у навчальному процесі спеціальні курси та відеоматеріали, а саме: «Alles Gute», «Hallo aus Berlin», «Easy Germany», «Extra auf Deutsch», «Jojo sucht das Glück» тощо. На наш погляд, реалізація комунікативного підходу здійснюється в процесі навчання німецької мови в умовах, що моделюють ситуації реального життя. Таким чином, наближення процесу навчання з реальним спілкуванням сприяє підвищенню мотивації та досягнення цілей та мети спілкування.

Застосування аудіовізуальної наочності, до якої належать відеоматеріали, насамперед, розвиває такий вид мовленнєвої діяльності як аудіювання, матеріальною основою якого є відеотекст або відеофонограма. Основними вимогами до змісту відеотекстів слід вважати їх інформативність та цікаву фабулу [1: 56]. Як і будь-який текст, він має свою композицію, структуру і смислову організацію. На наш погляд, дуже важливо правильно підібрати відео для заняття. Взагалі, для утримання інтересу студента, тривалість відео не має перевищувати 15-20 хвилин.

Зупинимося докладніше саме на застосуванні відеофрагментів з навчального курсу «Extra auf Deutsch» на практичному занятті з німецької мови на тему «Давай познайомимся» з метою вдосконалення фонетичних, лексичних та аудитивних навичок, які на початковому етапі відіграють значну роль. Найбільш типовими для сучасної методики навчання іноземних мов з використанням відео слід вважати трьохетапний розподіл навчальних дій [2: 32].

Перший етап (розуміння) передбачає ознайомлення з новими лексичними одиницями, перегляд відеофрагменту. Вправи, які під час перегляду виконують студенти, спрямовані на розуміння послідовності дій та причинно-наслідкових завдань, а саме обирають правильний варіант з поданих трьох:

• **Sehen Sie sich das Fragment an und wählen Sie richtige Variante:**

1. Sascha und Anna ... zusammen in Berlin.
a) wohnen b) wollen c) suchen
2. Ihr ... heißt Nic.
a) Bruder b) Freund c) Nachbar
3. Sam ist Saschas
a) Bruder b) Brieffreund c) Cousin

Визначають, чи подані речення є правильними:

• **Richtig oder falsch?**

1. Saschas Brieffreund heißt Nic.

2. Sam wohnt in einem Museum in den USA.

3. Sams Klamotten sind altmodisch.

Визначають, кому належать подані фрази:

• **Wer hat das gesagt?**

1. Louis kommt schon. Sascha! Die Post! Louis und ich haben die Post!

Gib mir die Post Louis!

2. Ein Brief für mich. Von meiner Mutter ... Hey, was ist denn das?

3. Aus Amerika? Von wem denn? Na sag schon ...

Другий етап (мовна практика) передбачає паузовий перегляд відео фрагмента з метою привернення уваги студентів до відібраних мовних одиниць, виконуючи такі вправи:

Розставляють речення за порядком подій у фрагменті:

• **Verteilen Sie die Sätze der Reihe nach der Episode im Fragment.**

1. Mmh ... „Hallo! Kennst du mich noch?“ Nein ... „vor sieben Jahren Brieffreunde sind wir ...“ Vor sieben Jahren waren wir Brieffreunde. Ach du liebe Zeit! ... Jetzt erinnere ich mich wieder. Der Brief ist von Sam! Sam Scott!

2. Wer ist Sam Scott?

3. Louis. Lass das fallen! Guter Hund! Telefon-Rechnung, Gas-Rechnung, Strom-Rechnung ... Oh, was ist das? Sascha, ein Brief für dich!

Записують на слух вирази з фрагменту:

• **Schreiben Sie folgende Erwidern aus dem Fragment nach.**

1. Aus Amerika? Von wem denn? Na sag schon

2. Er war mein Brieffreund. Aber das ist sieben Jahre her.

3. „Ich möchte mit dir schlafen.“

Після виконання усіх вправ та запису мовних явищ студенти переглядають фільм ще раз, після чого виконують наступні вправи. Отже, на третьому етапі (мовна практика) основним завданням є стимулювання активної комунікативної діяльності студентів на основі ситуації відеофрагмента з використанням опрацьованого мовного матеріалу.

Викладач читає подані репліки, а студент намагається відповісти фразами – відповідями з фрагменту:

• **Welche Antwort der Erwidern?**

1. „Hast du ein Bett für mich?“

2. Hallo Nic! Wie geht's dir?

3. Was? Unsere Milch? Doch nicht etwa die Milch ... von vor drei Wochen?

Відповідають на запитання:

• **Antworten auf die Fragen zum Fragment.**

1. Warum darf Sam bei Sascha und Anna übernachten?

2. Warum ist Nic eifersüchtig?

3. Warum ist es Sam heiß?

Студенти розігрують або читають за ролями діалоги з відеофрагменту:

• **Rollenspiel.**

1. Sascha und Anna.

2. Nic und Sascha.

3. Nic und Anna.

Студентам пропонується розповісти про переглянуті події від імені персонажів:

• **Erzählen Sie über dem Videofragment.**

1. Sascha.

2. Nic.

3. Anna

Переглядом відео можна завершувати цикл занять із теми чи проблеми. Наприклад, виконуючи аналіз та інтерпретацію художнього твору „Das Brot“ (*Wolfgang Borchert*) викладачем спочатку було запропоновано прочитати текст, а потім для підвищення мотивації подивитися відеофільм зазначеного твору. При сприйнятті й осмисленні змісту відеофільму відбувається накопичення лексико-граматичного матеріалу для реалізації монологічного висловлювання за темою фільму, з одного боку, з іншого, – виникає потреба у висловлюванні особистісного ставлення до подій, героїв фільму, їх вчинків, ідейного змісту, позиції авторів.

Під час перегляду відеофільму „Das Brot“ на практичному занятті виникає атмосфера спільної пізнавальної діяльності, спрямовується увага на розуміння основного змісту фільму та на логічну послідовність подій. У цих умовах навіть неухважний студент стає уважним. У процесі перегляду студенти мають можливість чути німецьку мову з вуст її носіїв, побачити на власні очі те, про що говорять на занятті та читають в тексті. Крім того, використання відео на занятті підвищує мотивацію навчання й активність тих, кого навчають, створює певні умови для самостійної роботи студентів.

Таким чином, можна зробити висновок, що використання автентичних відеоматеріалів на практичних заняттях з німецької мови сприяє розвитку комунікативної та міжкультурної компетенції, розвиває навички аудіювання, підвищує мотивацію студентів до вивчення німецької мови.

Подальше дослідження ми бачимо в пошуку та створенні такої системи яка допоможе ще більше поглибити знання з іноземної мови, розвитку творчі можливості студентів при перегляді автентичних відеофільмів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Brandt M. Video im Deutschunterricht // M-Brandt. – München: Langenscheidt. – 2007. – 189 S.
2. Бичкова Н.І. Основи використання відеофонограми та фонограми для навчання іноземних мов / Н.І. Бичкова. – К.: Віпол, 1999. – 107 с.
3. Верисокин Ю.И. Видеофильм как средство мотивации школьников при обучении иностранному языку/ Ю.И. Верисокин // Иностранные языки в школе. – 2003. – № 5. – С. 31-34.
4. Яхунов Т.О., Верисокин Ю.И. Типология киноинформации та її використання для навчання лексики соціокультурним компонентом / Т.О. Яхунов // Іноземні мови. – 2000. – № 3. – С. 33-36.
5. Федоренко Ю.П. Доцільність і особливості використання аудіо і відео матеріалів на уроках іноземної мови / Ю.П. Федоренко// [www.rusnauka.com/10_NPE .../ 29839. doc. htm](http://www.rusnauka.com/10_NPE.../29839.doc.htm).

Стаття надійшла до редакції 02.10.2014

Ю. Надольская, канд. пед. наук, ст. преподаватель
Мелитопольский государственный педагогический университет
имени Богдана Хмельницкого, Мелитополь

ВИДЕОФИЛЬМ КАК СПОСОБ ИНТЕНСИФИКАЦИИ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В ВУЗЕ

В статье рассматриваются вопросы касательно обучающих фильмов и видеофрагментов как эффективных способов развития творческих умений и навыков говорения и аудирования. Видеоматериал помогает увеличить словарный запас, расширить мировоззрение, усовершенствовать внимание и память, преодолеть языковой барьер, а также увеличить мотивацию к изучению немецкого языка в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: видеофильм, видеоматериалы, видеофрагмент, немецкий язык, система упражнений.

Yu.Nadolska, candidate of pedagogical sciences, assistant, senior lecturer
Melitopol Bohdan Khmelnytskyi State Pedagogical University, Melitopol

THE VIDEO AS A MEANS OF INTENSIFICATION EDUCATION OF FOREIGN LANGUAGE IN HIGH SCHOOL

The article deals with the use of educational video films and video clips as effective tools of development of the skills of speaking and listening. The video can help to increase vocabulary, to broader horizons, improve attention and memory, to overcome the language barrier and to increase the motivation to learn German in universities.

Key words: video, videos, movie, German, system of exercises.

УДК 81'246.3

Г. Мадиева, д.фил. наук, профессор

Казахский национальный университет им. аль-Фараби, Алматы, Казахстан

ЯЗЫКОВАЯ КОНКУРЕНЦИЯ: ВЫБОР ЯЗЫКА ОБУЧЕНИЯ В СИТУАЦИИ ПОЛИЯЗЫЧИЯ¹

В статье исследуется проблема выбора языка преподавания в полиязычной ситуации.

Ключевые слова: языковая ситуация, полиязычие, выбор языка, социолингвистические переменные, пилотное анкетирование.

Безусловно, что выбор языка обучения обусловлен, прежде всего, этнической принадлежностью и языковой ситуацией, сложившейся в той или иной стране. Выбор языка обучения является важным шагом получения полноценного образования, расширения

¹ Статья написана по гранту проекта TargetII программы Erasmus Mundus